

YUP TUNG JAH PAN HTA LA AI MAGAM BUNGLI YUGAWN HPUNG A MU MADA AI LAM HTINGRUM NINGMU SUMTANG

ဤဘာသာပြန်ဆိုမှုများသည် အလွတ်ဘဏ္ဍာ ပြန်ဆိုမှုများဖြစ်ပါသည်။ သေဆုံး
စီစဉ်အတည်ပြုလိုပါက အောက်ဖော်ပြပါ ဝေါ်ဆိုဒ်တွင် လွှဲပြုတင်ထေးသော
မြန်မာ/အင်လိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေမှုများနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရနိုင်ပါသည်။

<http://www.dop.gov.mm/?p=4618>

ဆိုးမဟုတ်

<http://countryoffice.unfpa.org/myanmar/2014/12/19/11162/toolkit/>

Myan mungdan a 2014 ning masha hte nta ni a lam yup tung jahpan

**YUP TUNG JAHPAN HTA LA AI MAGAM BUNGLI YUGAWN
HPUNG A MU MADA AI LAM HTINGGRUM SUMTANG**

Ga Hpaw

2

Yu sagawn hkaja ai hpung a mu mada ai lam ni **4**

4

1. Yup tung jahpan magam bungli a lam shawa hpe chye na hkra jahprang ya ai lam **5**

5

2. Mung shawa a yup tung jahpan ntsa chye na hkawn hkrang lam hte ningmu **6**

6

3. Yup tung jahpan rung ni (arung arai ni hpe jai lang hkang zing lam, mazing da ai lam hte bai sa jaw ai lam) **7**

7

4. Jahpan hta ai ni a shingni maka **9**

9

5. Yup tung jahpan hte seng ai arung arai ni lu la lam hte asung jahsawn ai lam **10**

10

6. Ga san hkrang ni hpe jai lang hkang zing lam **13**

13

7. Tsun shaga ai ga hte seng ai lam ni **14**

14

8. Yup tung jahpan hta la ai bungli a nsam **15**

15

9. Jahpan ni a marai nsam **18**

18

10. Yahkaing mungdaw hta yup tung jahpan hta la ai lam **21**

21

Ga Hpaw

Masha hte nta ni a lam yup tung jahpan n hta la lu ai 10 ning na ai hpang, Munghpawm Gumsan Myen Mungdan hta yup tung jahpan hta la ai lam hpe 2014 ning March shata 30 kawn April 10 ya du hkra galaw ga ai. Adan aleng rai mu mada mai ai hte, jahpan hta la ai hkrang hpe grau chye na la lu na matu, Masha Pru/Shang hte Masha Jahpan Hkringmang Dap gaw wang lu wang lang shanglawt ai yu sagawn hkaja hpung langai hpe, yup tung jahpan hta la ai lam hta yu hpareng ya na matu saw shaga da ga ai. Dai hpung hta mahkrum madup nga ai, yu hpareng masha 47 shang lawm nna, 23 gaw maigan mungdan na ni, 24 gaw Myen mungdan na ni rai ma ai. Dai ni gaw jahpan chyarang hpaji mu nu ni, yup tung jahpan hte seng nna kung kyang ai ni, masha jahpan hpaji mu nu ni hte masha nga pra lam hte seng ai hpung tang hpaji ninghkrin ni rai ma ai.

Ndai tang madun laika gaw, yup tung jahpan yu sagawn hkaja hpung a mu mada ai lam ni hpe ginchyum tang madun da ai lam re. Hti ai ni grau san ai hku chye na la lu na matu, yu sagawn hkaja hpung ni a tang madun lam sha n-ga, sang lang dan ra ai kaga lam ni hpe mung tang madun da ga ai.

Yup tung jahpan yu sagawn hkaja hpung a yaw shada lam ni gaw, lata da ai mare ninghtawn ni hte jahpan hta la na lawk ni hta yup tung jahpan hta la ai lam hpe mungkin shadawn shadang ni, Myen mung dan a lai ladat tara ni hte bung pre hkra hta la ai lam nga/ n nga yu sagawn hkaja na matu; yup tung jahpan bungli a kam mai ai lam hte asan sha dang leng ai lam grau nga wa na matu; yup tung jahpan hta la nga ai aten asuya hpe shiga man man jaw mat wa na matu hte, du na ra ai shawng lam hta galaw ra ai yup tung jahpan bungli ni a matu garum shingtau mai ai mahkrum madup ni hte mai kaja ai lai len ni hpe matsing sum hting da lu na matu rai nga ai.

Hkaja ai ni gaw Myen Mungdan a mungdaw hte gaiwang ginra kaba 15 de sa du nna, ginwang yawng 41(yawng pawng a 55 %), mare ninghtawn yawng 121(yawng pawng a 37 %) hte jahpan hta lawk 901 (yawng a 1.1 %) hta yu sagawn hkaja ma ai. Mungdan ting hta hkrumzup san sagawn lam yawng 2193 (2177 hpe npawt ndung hkren, 16 hpe n kau mi) galaw la lu ma ai. Ndai hpung hku nna n dai hkaja lam gaw "yup tung jahpan a lam hpe yu sagawn hkaja ai hta, kaga mungdan ni hte shingdaw yang kaba dik

ai kasi" re ai lam masat masa galaw da ai re. Dai majaw mu mada ai lam ni gaw matut galaw nga ai yup tung jahpang magam bungli ni amatu asung shang mai nga ai. Grau nna matut galaw ra ai ninggam ni, grau nna jahpan ni hpe jep joi ai lam bungli a matu, hta shinggyin la lu ai jahpan ni a madang ntsa, kaja ai maga hku rai rai, n kaja ai maga hku rai rai byin wa mai ai lam ni hpe grau chye na la shangun nga ai.

Ginchyum nna tsun ga nga yang, yu sagawn hkaja hpung a mu mada ai lam ni hpe yup tung jahpan hta la nga ai aten, asuya hpang de shiga man man jaw ya ai majaw, ra ai shara ni hta jahkum shatsup ya lu ai hte, ahkyak ai shara kaw na shang lawm ai lam rai sai re. Dai hta sha n-ga, du na ra ai aten Myen Mungdan hta galaw na, yup tung jahpan bungli ni hte jahpan kaba hta la lam ni a matu sharin la lu ai lam hte, kaja ai lailen ni hpe matsing da lu ga ai majaw, atsam ningja jat la lu ai lam a matu mung garum shingtau ya nga ai.

Yu sagawn hkaja hpung gaw tatut chyam dinglik ai lam galaw da ai Timolestal, Sudan, Kosobo, Mesidonia hte Bosnia, Hazivina, Nijiria, Gana mungdan ni hta, Myen mungdan hte shingdu labau bung ai mungdan nkau mi hta jai lang ai awng dang ai ladat ni hpe, htap htuk hkra gram la nna, n dai hkaja ai bungli a matu jai lang ga ai re.

Wuhpung kaji ni a lapran, tengman ai hku hkaja lu nna, yawm dik hkaja na lam ni bung pre na matu, n bung ai ginra na hkaja lu ai lam ni hte shingdaw yu lu na hte, wuhpung ni yawng sumtang tang madun ai shaloi loi na matu, yu sagwn hkaja ai hpung ni hku nna, kasi ladat ni hpe jai lang ma ai re.

Yu Sagawn Hkaja Hpung Ni A Mu Mada Ai Lam Ni

Htinggrum ningmu hku tsun ga nga yang, yu sagawn hkaja hpung hku nna Myen Mungdan a yup tung jahpan hta la ai lam hpe mungkan madang hte bung pre ai hku awng dang ai ngu masat da ma ai. Ra rawng ai lam gaw Yahkaing mungdaw hta tinang hkum hpe Rohinja ngu masat la mayu ai ni a jahpan n lu hta la ai hte, KIO uphkang ginra npu nga ai Kachin mungdaw ginra nkau mi hta jahpan n hta la lu ai lam ni nga ga ai.

Yup tung jahpan hta la ai lam hte jahpan chyarang bungli ni a matu, mungdan law law hte wuhpung law law kaw na marai 15 lawm ai Mungkan zai ladat hpaji hte seng ai hpaji jaw hpung (International Technical Advisory Board – ITAB) gaw, Masha Jahpan Magam Dap hte ta hkindun nna, jahpan n hta la lu ai sha, ngam nga ai ginra na masha jahpan tengman jaw ang lu ai daram jaw hkra tak sawn la mai ai ladat ni hpe sawk sagawn na rai ma ai.

Yup tung jahpan hta la ai bungli hpe, wanglu wang lang jep sagawn lu na matu mung lajang da ngut chyalu re. Dai hta sha n-ga, jahpan ni hpe jep sagawn ai ninggam ni hta asak, hkum hkrang ra rawng gawngkya ai masa hte bu htawt ai zawn re ai jahpan hta la na yak ai lam nkau mi a matu, shut shai lam mu hkrup wa yang, bai gram lajang lu hkra, madang jep joi lam hpe mung galaw na re. Dai bungli a matu, mungkan kaw na hkap la da ai masha jahpan jep joi ladat ni hpe jai lang na ga ai. Yu sagawn hkaja hpung a, mu mada lam madung nkau mi gaw lawu de na hte maren re.

1. Yup Tung Jahpan Magam Bungli Shawa Hpe Chye Na La Shangun Ai Lam

- Yu maram masam hpung ni sagawn ai shara ni a 92 % hta, Yup tung jahpan magam bungli hte seng nna, shawa hpe chye na la shangun ai lam hte, shawa myit shang sha na matu galaw ai arung arai (sh) magam bungli ni nga nga ai majaw shakawn ging ai lam tsun tawn da nga ai. Ndau sum la ni, ndau shadaw ni, shi gam laika ni hpe shara shagu hta mu lu, lu la lu ma ai. (Ndau sum la hpe hpun hkan, shawa hta seng ai shara hkan mu mada nna, Ndau ga yan ni, Ndau sum la kaba ni hpe shawa hkawm sa ai lam ni hkan mu mada lu ai).
- (Lamu ga masa (sh) laika chye ai lam yawm ai majaw) dip ka shapraw ai arai ni hte hpaji jaw na nloi ai ni a matu, radio, TV hte tsun ndau lam ni kaw nna, dam lada hkra chye la shangun ma ai. "Gumhkawng ai shingni hpaji ninghkin ni lawm ai shangwi shapyaw leng, maw daw" ni mung mungdan ting a mare ninghtawn, kahtawng ningchyawng ni de, yup tung jahpan hta la ai lam hte seng nna mung shawa chye hkra ndau shana lam galaw ya ma ai. Dai hkrun lam a matu TV kaw nna, shani shagu ndau ya ai lam ni mung myit shang sha lam lu la shangun sai re. Masha chye law ai shing chyai ni, yu ngwi shadang/yi ni shangwi shapyaw lam, bawnu shachyai ga san ni san ai lam hte kum hpa ni jaw ai lam ni hpe galaw ma ai re.
- Dai shachye shachyang lam hte shamu shamawt lam ni kaw nna, shawa marai kade gaw teng sha chye na la sai hpe, yu sawgawn hpung a hkaja yu ai lam hku nna, hkrak n chye tsun ga ai. Rai tim, shawa law malawng gaw, jahpan hta la ai hta myit lawm hkum lawm shang lawm ai hte htai ya ai lam, hkaja lu ai majaw, dai gaw shachye shachyang/ shamu shamawt lam a mahtai re ngu ai hku mu lu ga ai. Ga shadawn, Eyawadi Gaiwang ginra kaba hte ginra nkau mi na httinggaw ni gaw, grau jaw ai hku htai lu na matu matsing buk ni hta tau hkrau ka matsing da ai hpe mu lu ga ai. Eyawadi Gaiwang de sa du hkaja ai hpung gaw dai lam ni hpe, mung shawa hte rau matut mahkai galaw gun hpai lam hte mung shawa shang lawm gun hpai ai kum la re ngu hkam la ma ai.
- Mung shawa chye chyang ai lam hta, Yahkaing mungdaw kahtawng ningchyawng, grau nna Islam makam kam sham ai ni nga ai kahtawng ni kaw, dam lada ai hku chye na lam n gun yawm tim, kaga Mungdaw/Gaiwang ni, ga shadawn – Pago, Mandale hte Sam mung ni a tsan ai kahtawng ningchyawng ni hkan du hkra yup tung jahpan hte seng ai arung arai ni dan leng hkra shakap da ai lam, gam jaw ai lam ni hpe mu mada lu ga ai.

2. Mung Shawa a yup tung jahpan ntsa chyena hkamla la lam hte nungmu

- Masha law malawng gaw, yup tung jahpan hpe mai kaja ai hku chye na hkap la ni hte jahpan hta la ai hkam la mayu ma ai.
- Ga shadawn – Hkang mungdaw hte Eyawadi Gaiwang ni hta, dinghku law law wa jahpan rai n sa hta la shi yang, matsing buk hta tau hkyen lajang da ai majaw atsawm htai ya lu ma ai lam, yu sagawn hpung ni tang madun da ma ai.
- Hkang mungdaw na htingaw nkau mi gaw, maigan mung dan hta du nga ai dinghku masha ni a lam ga san ni hpe htai na matu myit tsang lam nga ai hpe mu mada lu ga ai. Rai tim, yup tung jahpan magam bungli hpe atsawm n chye na nna n re ai sha, dinghku nta masha ni a lam tsun shapraw ai htung lai n nga ai majaw she rai na re.
- Hkang myu sha shawng lam hpung (Chin National Front) a malawm nkau mi gaw (yup tung jahpan ntsa n chye na ai majaw n re ai sha, mung masa lam a majaw) htai na matu ning dang ai lam ni nga tim, Kaya mungdaw zawn re ai kaga mungdaw ni hta gaw shai hkat ai lam nga ai hpe mu lu ga ai. Mare ninghtawn nkau mi hta mung masa lam hku hkying hkang ai lam ni nga tim, yup tung jahpan bungli hpe dingbai dingna n nga ai sha gun hpai shangun ma ai. Dai mu mada ai lam ni hta, ginra law malawng gaw yup tung jahpan hpe tinang hte mare buga a matu manu dan ai lam chye na ai hpe htawng madun nga ai.

3. Yup tung jahpan rung ni (arung arai ni hpe jai lang hkang zing lam, mazing da ai lam hte bai sa jaw ai lam)

- Mungdaw hte Gaiwang Masha Pru/ Shang the Mung Chying Masat Woi Awng Daju Rung ni hta atsawm sha ningtan yu gawn nna, mare ninghtawn ni hte ta tut jahpan hta bungli a matu garum shingtau ra ai bungli ni hpe (yu sagawn hkaja lam, garum shingtau lam hte garum ai araung rai ni hpe shara langai kawn langai de ra wa yang htawt sit ya ai lam) atsawm uphkang hparan ma ai lam, yu sagawn hpung kawn mu mada lu ga ai. Yup tung jahpan rung ni kaw nna, atsam yu gawn shingtau ya ai lam gaw, ta tut jahpan sa hta la ai lam a atsam ningja a matu ahkyak ai lam langai rai nga ai.
- Mare ninghtawn madang hta La Wa Ka rung ni gaw, arung arai ni gam jaw ai lam hte, ta tut jahpan hta hkawm ai ni a matu hparan hpareng lam atsawm tang du hkra galaw ai hpe mu mada lu ga ai. Ta tut jahpan hta hkawm ai ni ra ai arung rai ni yawng teng sha lu la hkra the, atsam ningja a matu yu gawn ai lam ni gaw, ahkyak ai lam ni rai nga ai.
- Yu maram masam ai hpung ni a mu mada lam gaw, mare ninghtawn madang hta, npawt nh pang nta htintsip ni hte, ga san hkang ni bai du wa ai shaloi mazing da na shara hkyen lajang lam ni hta, ra rawng ai hpe mu lu ga ai. Alak mi hku nna, Tanintayi, Ya hkaing mung dingdung daw, Sagaing Gaiwang, Ne Pyi Daw, Sam, Kachin hte Mandale Gaiwang ni hta zing da na shara law malawng hta, garap ni law ai hte shim ai lam nga nga ma ai. Yup tung jahpan bungli a matu, zing da ai lam hte gam jaw ai bungli atsam gaw, kaga bawng ring magang wa nga ai mungdan ni hta mung ning dat lam langai rai nga ai.
- Shim lum hkra zing da na shara n nga ai mare ninghtawn rung ni gaw, kaga shim lum ai shara ni, Ga shadawn – Balik rung, makam masham hte seng ai nta htintsip (sh) kahtawng ningchyawng/lawk a shara ni hpe asung jashawn ma ai.(Ga shadawn – Kayin hte Kaya mungdaw).Dai shakut shaja lam ni gaw, zing da ai lam lajang na matu, ja gumh praw npawt nh pang n mai lu tim, mare ninghtawn yup tung jahpan woi awn ai ni hku nna arung arai ni hpe lit la ai hte, hkungga arawng la let hparan hpareng ai hpe madun dan nga ai.

- Ahkyak ai lam langai gaw, yup tung jahpan sum tang hte ga san hkrang ni hpe, mare ninghtawn ni kaw nna, Masha Jahpan Uphkang Rung de 2014 ning May shata 6 ya a shawng e bai sa jaw ai lam rai nga ai. Dai aten ni hta rung pat nhtoi galu ni nga tim, lawu tsang ninggam hta htenza lam hte gram ka bang ai lam n nga hkra, aten kadun laman bai sa jaw lu ai gaw, ahkyak ai lam re ngu yu sagawn hpung ni hkam la ma ai.

Yup tung jahpan sumtang ni hte ga san hkrang ni hpe, shap tawn da ai kung kyang ai htaw sa Company hpe jai lang nna, mare ninghtawn du ni, shim lam jaw ai masha ni hte bai sa jaw ai lam rai nga ai. Ga san hkrang malawng gaw, mare ninghtawn rung ni hta tawn da ai shaloi htenza lam n nga ma ai. Ya du hkra gram ka bang ai lam ni mung n mu lu ga ai. (Dai hpe jahpan ni, jep joi ai shaloi, aloi sha mu lu mai nga ai). N dai lam gaw, mare nignhtawn madang hta ga san hkrang ni a shim lam hte, yup tung jahpan rung de ga san hkrang ni bai sa na matu azing ayang hkyen lajang lam hte seng nna , yu sagawn hpung a myit tsang lam ni a matu, hparan ya ai lam rai nga ai. Ga san hkrang loi li je mat ai lam ni nga ai hte, sam mung dingda daw hta yup tung jahpan rung de sa ai madaw kaji wan hkru nna sa gan hkrang nkau mi hten za mat ai re. Rai tim wan hkru ai lam hpe alawan sat kau lu nna, ga san hkrang ni hpe bai ka la lu ai majaw matut galaw gun hpai mat wa lu ga ai.

4. Jahpan hta ai ni a shingni maka

- Yu maram masam hpung ni kawn mu mada ai lam gaw, jahpan hta ai ni malawng gaw lawu tsang hte lapran tsang jawng sara/ma ni rai nna, 94 % gaw num ni rai ma ai. Asuya kawn jawng sara/num ni hpe lata ai lam gaw, atsawm sang lang dan lu ai lam, mungdan ting hta nga nga ai lam, buga ginra ga hte htunghking chye da ai lam, azing ayang myit maju jung lu ai lam, jaw ang lam hte ka ai hta maka san ai lam ni a majaw rai nga ai. Lawu tsang hte lapran tsang jawng sara/num ni malawng gaw num ni re majaw jahpan hta ai ni malawng gaw num ni rai nga ma ai.
- Yu maram masam hpung ni mu mada ai lam hta, jahpan hta ai hta lawm ai 99% gaw, nta kata shang nna ga san san ai shaloi si mani ma ai. Dai hta sha n-ga, jahpan hta ai ni malawng gaw myit galu ai hte hkrak hkra galaw nna shakut shaja ma ai. Jahpan hta bungli ntsa myit maju jung nna, jaw da ai, yup tung jahpan hte seng ai bu hpun palawng ni (jep joi masat pa, gup chyawp, yup tung jahpan lawng hkai, t shat, n hpe) hpe atsawm bu hpun ma ai. Dai zawn re sat lawat hte seng ai ningja nga nga ai gaw, jawng rasa/num ni re majaw, htai ai ni hkap tau hkalum la ai majaw hte, shang lawm gun hpai lam hpe gaw gap lu ai majaw rai na re. Yup tung jahpan bu hpun palawng bu hpun ai a majaw, jahpan hta ni hpe aloi ali chye mai ai majaw, htai ai ni a myit hta, hpyi hpun ai jahpan hta ni ngu n hten ai myit n rawng shangun nga ai.
- Ginra malawng maga hta jahpan jep ni hpe shanhte nga ai lawk, kahtawng ningchyawng ni hta lit jaw da ga ai. Dia majaw ginra, ginra masha ni hte htung lai len, ga ni hta kung kyang lam nga nga ma ai. Dai lam ni gaw, jahpan hta ra ai ginra na htinggaw yawng hpe htinggrum kaup la lu shangun ai sha n-ga, ginra htung lai hku matut mahkai tsun shaga lu shangun nga ai. Htai ai ni mung, jahpan hta ai ni hpe hku hkau chye chyap chyalu rai mai ai majaw, yup tung jahpan ntsa kam ai lam grau nga nna, jaw ang ai mahtai jaw lu ai lam grau law nga ai.
- Shara nkau mi hta jahpan hta ai ni hpe ginra masha kata na (sh) asuya n re ai wuhpung kaw na, ginra nga mu gun masha ni hkan garum ma ai. Ga shadawn – Yangon Gaiwang hta jahpan hta ai shara du hkra hkan sa ai lam gaw, n gun jaw ging ai htung lai n rai nga ai. Ndai htung lai gaw, ip tawn da mayu ai lam ni hpe yawm mat shangun lu ai ngu hkaja hpung ni hku nna sawn la ma ai. Rai tim, dai zawn 'garum ai ni' hkan sa ai majaw htai ai ni a matu dingbai dingna byin ai lam hpe mung hkaja hpung ni n mu lu ga ai.
- Hkaja hpung ni sa du ai shara shagu na jahpan hta ni yawng hpe, bungli hta jai lang ra ai arung arai ni hte hkrak jaw ya da ai lam mu mada ga ai.

5. Yup tung jahpan hte seng ai arung arai ni lu la lam hte asung jashawn ai lam

Dai arung arai ni gaw ga san hkrang ni, hke tan ni, matsun laika, sawn hpan kum la lai ka, jahpan hta ginra sumla, nta hting tsip jahpan ni, hke hpyet, matsing laika buk hte laika ka yang laika pa npu kaw lang na palastic pa ni rai nga ai. Mungkan Wunpawng Hpung a masha jahpan hte seng ai gumhpraw mahkawng hpung hte masha jahpan uphkang dap ni gaw, dai arung arai ni hpe jahpan hta sharin hpawng rai n ngut shi yang, mare ninghtawn yawng de du nga chyalu rai na matu atsawm lajang da ya ga ai. Jahpan hta bungli rai nhppang shi yang yawm dik 6 ya jau nna du nga na matu, dai arung arai ni gam garan lam hpe shata mi tau hkrau galaw da ya ga ai.

A. Jahpan hta lamu ga sumla ni hte nta htingtsip jahpan hkrang ni jai lang ai lam

Jahpan hta ai ni hte jahpan jep ni hpe seng ang ai jahpan hta lawk sumla hte hkau chyap na matu hte jahpan rai n hta shi yang, yawm dik 2 ya tau nna lamu ga sumla ni hte nta htingtsip jahpan hkrang ni hpe aten dep hkyen da ya na matu matsun da ya ga ai. Nta htingtsip jahpan hkrang hta jahpan hta lawk langai hkrai a lamu ga jarit kaw na n ta htingtsip yawng, masha nga ai shara yawng hte n ta htingtsip hkrang ni hkum tsup hkra ka lajang da ya ga ai. Hkaja hpung ni a mu mada lam hta jahpan hta la ai aten jahpan hta nkau mi sha lamu ga sumla hpe mada nna sawk tam ai lam (32 %) hte nta htingtsip jahpan hkrang ni hpe mada nna sawk tam ai lam (65 %) nga ma ai.

Nta ni lai kau da ai (sh) jahpan hta ai ni a lawk masat jarit hpe n chye na ai majaw mang hkang byin pru ai lam n nga ai lam, hkaja hpung ni masat masa galaw ma ai. Ndai gaw ginra hkau chyap lam

hte lawk, kahtawng uphkang ai ni hte ap nawng dau jau ai ni garum la ai majaw rai nga ai.

Jahpan hta ai lam hpang ai kaw nna 8 ya du hkra, tinang a nta de jahpan nsa hta la yang lawk, kahtawng uphkang rung (sh) mare ningtawn lit hkam hpe shana na matu, shawa hpe ndau shana da ai re. Dai lam hpe ginra yawng hta dam lada ai hku shachyam shabra da ai laika pa ni kaw nna, ndau shana da ai lam hkaja hpung ni chye la lu ga ai. Ndai lam hku nna jahpan hta la ai hta shaloi n ta httinggaw ni ngam kau da ai lam ni yawm mat shangun nga ai.

(B) Hke Tan

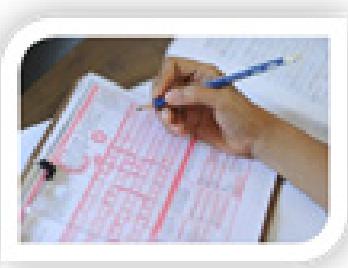
2 B hke tan ni gaw ga san hkrang hte sum la rim jak ni dut jaw ai Company kawn nsam madang, abut aye n byin ai hte ga san hkrang hpe n hkra machyi shangun ai lam ni, hta mahta nna, madi shadaw hpaji jaw ai hpan rai nga ai. Jahpan hta ai ni gaw, dai hke tan ni hpe jai lang ma ai.

Jahpan hta ai nhtoi hpang daw de gaw, jahpan hta ai ni hta hke tan ni htum daram rai mat ai hpe tang madun lam ni nga lai wa sai. Hke tan ni ma mat mai ai lam (hkaja ai ni hte mare ningtawn du ni hku nna) Masha jahpan woi awn magam dap hte Mungkan Wunpawng masha jahpan masat gum hpraw tam ai hpung de shiga shana ai shaloi, Mungkan Wunpawng masha jahpan masat gum hpraw tam ai hpung gaw 2 ya laman hke tan ni kahtap mari let mare ningtawn yawng de kalang ta shagun ya dat ai re. Jahpan hta ai ni langai hkrai hpe kahtap nna yawm dik hke tan 2 hpra bai kahtap jaw lu ga ai.

(C) Laika maisau mara ka na shapa

Jahpan hta ai ni yawng hpe, A 3 hkrang masa laika ka na matu maisau npu kaw lang ai shapa langai hpra jaw da nna, ga san hkrang hpe ja ai shapa ntsa mara nna ka shangun mai nga ai. Rai tim, hkaja hpung ni a sagawn lu ai lam hta jahpan hta ni yawng hta na 77 % sha dai hpe jai lang nna, ngam ai ni ga san bang ai kawk (sh) saboi ni hpe jai lang na grau sharawng ai hpe mu lu ai.

Laika mai sau mara ka na shapa lang ai lam n law ai Mandale Gaiwang hte Sam mungdaw ni hta na ka jahpring da sai ga san hkrang ni hpe, Masha N-gun Woi awn magam dap hta sum la rim hti ngut ai ni hpe yu ai shaloi, hpa mang hkang n nga ai hpe mu lu ai. N dai gaw ga san hkrang bang ai kawk ni mung laika mai sau mara ka na shapa hku ga san hkrang ni shapa da na matu jai lang mai nga ai lam mu lu ga ai.

(D) Yup tung jahpan lakchyoi buk

Ginra de yu bungli matsun lakchyoi buk hpe, sharin hpawng a shawng na shani, ginra de yu bungli ni rai n hpang shi yang, yawm dik 10 ya kaw nna, ginra de yu hta na magam gun ni yawng lu la shajang shangun da ga ai. Ndai laika buk gaw, yup tung jahpan hta la lam a matu madung matsun laika re ai majaw, ginra de yu sa na magam gun ni yawng rau ai aten hta dam lada ai hku hkaja da na matu shadut da ga ai re. Maram lu ai hta jahpan hta ni a 36 % gaw matsun laika buk hpe jahpan hta nga ai aten hti hkaja asung jashawn ai hpe mu lu ga ai.

(E) Jahpan ginchyum hkrang laika pa

Jahpan hta lawk jahpan ginchyum hkrang laika pa gaw, jahpan hta lawk langai hkrai a httinggaw hku hkan nna, num la garan madun da ai masha yawng pawng jahpan ginchyum rai nga ai. Jahpan hta ai ni gaw, shanhte a jahpan hta lawk kata na httinggaw ni yawng hpe jahpan hta ngut ai hpang ndai laika pa hta ka jahpring bang na rai nna, ga san jahpan la nga ai aten hta, ka jahpring na matu n re. Dai majaw hkaja ai ni, jahpan hta ai ni ga san san ai aten dai jahpan ginchyum laika pa hta ka jahpring lam n mu lu ai rai nga ai.

(F) Matsing Laika Buk Ni

Jahpan hta ai ni hpe matsing laika buk ni jaw da ai majaw, jahpan jep ni hte bawng ban na lam ni, jahpan nhta la lu shi ai majaw bai hkrum zup ra ai httinggaw ni a lam matsing da mai nga ai. Matsing da ra ai lam ni n nga ai rai yang, jahpan hta ai ni matsing laika buk hpe n jai lang ra ai. Hkaja ai hpung ni hku nna, jahpan hta ai ni a 54 % gaw matsing laika buk jai lang ai hpe mu lu ga ai.

6. Ga San Hkrang Ni Hpe Jai Lang Hkang Zing Lam

- Hkaja ai hpung gaw, jahpan hta ai ni, ga san hkrang hpe atsawm jum lang hkang zing ma ai lam hte, atsawm hkrak hkungga ma ai lam chye la lu ga ai.Ndai gaw yup tung jahpan hte seng nna manu shadan ai hpe shadan shadawng ai lam langai mai byin nga ai. Yup tung jahpan hta la lam a madang tsaw ai lam hpe jat ya ai lam mung rai nga ai. Hkaja ai ni yawng tang madun ai hta, jahpan hta ai ni, ga san hkrang hpe atsawm jum lang nna, tang du hkra sumla hti lu na matu ra ai, san seng pri nen hkra tawn na matu matsun ai lam hpe madat mara ma ai.

Rap shara ai hku nna ga san hkrang 98 % hpe san seng hkun hkraw pri nen hkra mazing da ma ai.

Ga shadawn - Tanintayi Gaiwang hta jahpan hta ai ni nkau mi gaw ga san hkrang ni hte dai hta ka bang ai lam ni san seng pri nen na matu pe dan ni hpe jai lang ai lam mu lu ga ai. Arut shaprail ai baw hke hpet ni hpe mung ga san hkrang n je mat na matu sadie nna jai lang ma ai. Jahpan hta ai ni dai zawn sadie ai majaw, Masha N- gun woi Awn Magam Dap hta ga san ni hpe sum la dep matsing la ai shaloi ya du hkra yak hkak ai lam n nga ai hpe mu mada lu ga ai.Rai tim hten mat ai lam, je mat ai lam ni nga ai majaw Sam Mungdaw dingda daw kaw na ga san hkrang nkau mi gaw, Masha N-gun Woi Awn Magam Dap de sa ai lam kaw maw daw wan hkru ai majaw hten za mat ai re.Rai tim wan hkru ai hpe lawan sat kau lu ai hte, ga san hkrang ni hpe len ka la nna matut jai lang lu ga ai.

- Yu sagawn hkaja lam suntang kaw tang madun ai hta, bawng ring wa magang nga ai mungdan malawng maga hta ndai zawn sadie sahka hte lang nna san seng hkra ka bang lam ni nau nmu lu nga ai. Myen mungdan a kaja ai htung lai gaw, tangdu ai sharin hpawng hte jahpan hta ai ni a sharawng awng ai myit hte rip kawp hkan ai lam hta hkrak ai majaw re ngu, suntang hta tang da ma ai.

7. Tsun shaga ai ga hte seng ai lam ni

- Hkaja ai hpung a mu mada ai lam hta, jahpan hta ai ni malawng gaw, jahpan hta lawk kata hta nga ai buga masha ni rai nna, htai ai ni hte ga bung ai majaw jahpan hta la na matu ga hte seng nna, yak hkak ai lam n nga ma ai. (Pagu Gaiwang hta nkau mi gaw ga myu 3 shaga lu ma ai). San ai lam 97 % hta jahpan hta ai ni hte htai ai ni bung ai ga hpe shaga ma ai lam mu lu ai. Ndai lam gaw, san ai aten hta ga san (sh) htai ai lam hta lachyum shai mat ai lam hpe yawm shangun ai majaw, ga mang hkang gaw ahkyak dik rai nga ai. Ga hte seng nna, yak ai lam n nga ai gaw, htai ai lam a jaw ang lam hpe byin pru shangun nga ai.
- Htai ai lam malawng hta Myen ga hpe jai lang ma ai. Htai ai lam 86 % a matu jahpan hta ni gaw, buga ginra ga hku byan ya n ra ma ai. Ga san hkrang ni hta Myen ga hku ka da ai majaw, jahpan hta ni hku nna ga san ni hpe htai la shut mai ai, kaga ga hku byan ya n ra ai lam gaw hkrak ai lam rai nga ai. Rai tim Magwi Gaiwang, Kayin hte Yahkaing Mungdaw ni hta nkau mi gaw kaga ga hpe lang ai majaw buga ginra masha ni ga byan ya ai lam hpe mu lu ga ai. Hkaja hpung ni gaw Kaya Mungdaw a bum karing karang shara ni hta lai nna kaga ginra ni hta ga jaw hkra ga byan ai lam hpe mu lu ma ai.
- Mungkan Wunpawng masha jahpan masat gumhpraw mahkawng hpung hte Shawa N-gun Woi Awn Magam Dap ni gaw shawa shachye shachyang arung arai hkyen lajang lam galaw ai shaloi, mungdan hta n bung ai ga law law nga ai hpe myit shalawm ai lam gaw jaw ai lam langai rai nga ai. Madung shachye shachyang lam arung arai ni (Poster, san/htai laika hte jahpan hta lakchyo ni hpe ga 11 hte lu la mai nna, kaga arung arai (ga shadawn – gam garan laika pa) gaw (English hte Myen ga ni lawm) ga 17 hte lu la mai ai. Dai arung arai ni hpe yup tung jahpan n hta la shi yang htai na ni hku nna chye na lu na matu seng ang ai ga tsun shaga ai buga ginra de tau sa jaw gam da chyalu re.

8. Yup tung jahpan hta la ai bungli a ningja hpe maram masam yu ai lam

- Yu sagawn hkaja hpung a jahpan hta ai ni a ntsa maram masam ai lam gaw 8/10 rai nna, yup tung jahpan hta la lam a ningja hpe maram masam lam gaw 7.5/10 re. Yu sagawn hkaja ai ni nkau mi gaw, shan hte a mahkrum madup hku nna, ndai bungli gaw kaja dik kaw na langai re ngu nna tsun ma ai. Hkaja hpung a sum tang hku nga yang, ndai zawn kaja ai mahtai lu la ai gaw atsam hpring ai sharin hpawng ni byin tai na matu arang atsawm bang nna galaw gun hpai ai majaw, magam gun ni hte jawng sara/num ni a rip kawp nga ai majaw, sharawng ai myit ni a majaw, shaning 30 ning jan laman shawng nnan lang shang lawm hta i ya na matu myit sharawng ai a majaw lu la ai mahtai rai nga ai. Shara law law hta jahpan ai ni gaw, lit ang ai shara hta kaja dik ai hku gun hpai nga ai hpe hkaja hpung ni mu mada masat masa galaw ma ai. Jahpan hta ni a bungli galaw ai lam, yup tung jahpan hte seng ai jahpan madung hte shang lawm ai lam ni hpe sang lang dan ai lam ni bung nga ma ai lam mu mada ma ai. N dai gaw yup tung jahpan ntsa chye na ai lam tsaw nga ai hpe madun nna, hta la lu ai jahpan ni a madang a matu ahkyak nga ai lam, hkaja ai ni madi madun ma ai.
- Maram masam yu yang, shagrau ging ai yup tung jahpan hta la ai lam rai nga tim, ningja a matu tsang ra ai lam nkau mi hpe mung tang madun da ma ai. Dai lam ni hpe lawu na ginlam hku kadun dik tang madun da ai. Dai ni gaw jahpan nnan hta la ai aten hta sang lang dan ai lam, ip da ra ai lam hpe makawp maga lam, yup tung jahpan shading ai aten, yup tung jahpan sticker ni hte, aten bai masat ai lam maisau htat ni rai nga ai.

(A) Jahpan rai n hta shi yang, yup tung jahpan a lam shachyen ai lam

Jahpan hta la lam a 29 % hta sha, hta la ai ni hpe yup tung jahpan a lam sang lang dan ai hpe hkaja hpung ni maram masam lu ai. Matsun lakchyoi laika hta mung, ndai lam hte seng nna asan sha n rawng ai hpe mung madi madun ma ai. Lakchyoi laika hta jahpan hta ni hpe tinang sa du ai lam sang lang dan na matu sha matsun da nna, yup tung jahpan a lam lachyum hta dan na matu ntsun tawn da ai.

(B) Ip da ra ai lam ni hte seng nna hkan sa ai lam

Hkaja hpung ni maram lu ai hta, Madale, Eyawadi hte Pagu Gaiwang zawn re Mungdaw/Gaiwang nkau hta lai nna, ngam ai ginra ni hta jahpan hta ai ni malawng gaw, ip da ra ai lam ni hte seng ai lam ni hpe, ga san htai ai ni hpe sang lang dan ai lam n nga ma ai.

Hta la lu ai jahpan ni hpe, ip da na lam, shawa chye na na matu sang lang dan da ai arung arai ni hta dam lada hkra madung dat tang madun da ai re. Hta la lu ai jahpan ni kaw nna, ga san htai ni langai hkrai hpang de bai sagawn lu ai lam n nga ai majaw, langai hkrai a lam ni hpe asung jashawn lu ai lam n nga ai hpe, madung shiga jaw da ai re.

(C) Yup tung jahpan hta ai shana (matsun ten) hpe masat aten hpe tsun dan ai lam

Hkaja hpung a mu mada ai hta, jahpan hta ai ni, san htai lam galaw ai shaloi, yup tung jahpan hta ai masat shana gaw, March shata 29 shana re ai lam, n tsun dan ai hpe mu mada ma ai. Shanhte madi madun ai hta Myen mungdan a matu lata jai lang ai yup tung jahpan hta la ai ladat (mu ai shara kaw jahpan hta la ai) hpe hkra machyi shangun ai lam tsun da nga ai. Maram masam yu ai shara 70 % gaw yup tung jahpan shana hpe tsun dan ma ai. Ga shadawn – Pago, Ne Pyi Daw hte Eyawadi hte ginra nkau mi hta 100 % hpring masat tawn ai aten hpe tsun dan nna hta la ma ai. Kayin mungdaw zawn re ai ginra ni hta gaw dai lam 44 % du hkra yawm ai hpe mu lu ai.

Yup tung jahpan shana hpe tsun dan ai lam n nga ai lam gaw, shawa masha ni htawt hkawm sa ai lam law ai shara ni hta, jahpan madang masat masa hpe hkra machyi shangun mai nga ai. N dai lam a majaw, jahpan ni hpe jep joi ai shaloi, sawn da ai jahpan hte dan leng ai hku shai hkat lam nga n nga hpe myit shalawm ra ga ai. Jahpan ni hpe jaw na matu hkyen lajang ra yang, asung jashawn mai ai masha jahpan jep joi ladat ni nga nga ai.

(D) Yup tung jahpan hte seng ai stiker ni

Jahpan hta la ngut sai nta ni a shinggan maga de shakap na (sh) noi da na (jahpan hta ai ni hpe noi na sumri ni jaw da ai) matu jahpan hta la ngut sai lam sticker wan 12.5 hpe yup tung jahpan masing dap kaw nna mari da ga ai. Yaw shada ai lam gaw, jahpan hta ai ni hte, kaga yup tung jahpan hte seng ai magam gun ni a matu, gara nta gaw jahpan hta la ngut nna, gara nta ni naw ngam ai hpe aloi sha chye la lu na matu rai nga ai. N dai ladat hku nna, byin pru chye ai lahkawng lang kahtap hta la ai baw ni hte n hta la ai sha ngam kau da ai baw ni, byin pru lam hpe yawm mat shangun nga ai. Maram masam hpung a sumtang hta jahpan hta ai ni law malawng (maram masam lu ai lam a 92%) gaw jahpan hta ngut ai hpang stiker ni hpe htap htuk ai shara hta shakap ma ai lam mu lu nga ai. (ga shadawn – Eyawadi, Pago, Kaya, Kayin, Ne Pyi Daw, Sagaing hte Sam mungdaw). Rai tim ginra nkau mi hta, ga shadawn – Kayin (71 %) hta Mandale (81 %) ni hta sticker ni jai lang lam hta maren mara n rai ma ai. Grai wa ahkyak n rai tim, mu mada ai lam langai gaw, jahpan hta ai ni nkau mi gaw, san htai lam rai n galaw shi yang sticker hpe tau hkrau shakap ma ai. San htai galaw ngut ai hpang sticker shakap na malap na tsang ai majaw, tau shakap ai rai na re.

(E) Kalang bai hkrum na matu masat ai maisau htat

Jahpan hta ai ni gaw, kalang bai hkrum na matu masat ai maisau htat ni hpe jai lang lam n law ai hpe maram masam hpung ni mu lu ma ai. Dai gaw, ga san htai ai ni malawng nta kaw nga nga ai majaw re. Nta kaw ga san htai na ni n nga ai shaloi she jahpan hta ai ni gaw, kalang bai hkrum na matu masat ai maisau htat hpe tawn da ya ma ai.

Maram masam hpung a mu mada ai lam gaw, n dai zawn galaw na ra wa ai shaloi na masa a 99 % hta jahpan hta ai ni kalang bai hkrum na masat maisau htat hpe tawn da ya ma ai.

(F) Hkrum yup san htai galaw ai aten masa

Maram masam hpung a mu mada ai lam hta, jahpan hta ai ni ga san san ai shaloi atin shapun n galaw ai sha, hkrak aten jaw nna san ma ai lam mu lu ai. Rap shara hku yu yang san ai aten minit 18 rai nna, ga san yawng hpe san lu ma ai. Dai majaw, hkrum yup san la ai hte mahtai ni hpe ka bang ai lam jaw hkra jahkum shatsup lu nga ai.

9. Jahpan ni a marai nsam

Jahpan ni a marai nsam hpe (kaja ai maga hku rai rai/ n kaja ai maga hku rai rai) byin pru wa shangun mai ai lam ni hpe mu mada da ga ai. Rai tim dai lam ni malawng gaw, jahpan ni hpe jep joi gram la ai atsang hta aloi ali gram la mai ai lam mu lu ga ai.

Madung mu mada ai lam nkau mi gaw, lawu de na hte maren rai nga ai.

(A) Jahpan hta la ai aten hta lawk, kahtawng ningbaw hte mare ningtawn magam gun ni nga nga ai lam

- Maram masam hpung ni mu mada ai hta, masa nkau mi hta jahpan hta ai ni hte rau lawk kahtawng ningbaw hku nna hkan nang nna, ginra nkau mi hta mare ningtawn masha pru shang yu gawn lam hte mungchying masat woi awn dap magam gun ni hkan nang ma ai. Galaw ging ai gaw, ip da ai lam makawp maga na matu ganing re ai garum ningtum lam mi rai tim, jahpan hta la ai aten hta nta shinggan kaw nga nga ra ai. Maram masam hpung ai mu mada ai hta, ndai zawn san htai galaw ai aten, kaga masha ni mung nga nga tim, htai ai ni a matu dingbai dingna lam n nga ma ai. Ga shadawn – Sam mungdaw hte Yahkaing mung dingda daw ni hta san ai ni hte htai ai ni ga n bung ai rai yang, lawk ningtawn ningbaw hte mare ningtawn magam gun ni hku nna, ga byan ya ai hku nna garum la ma ai.
- Dai zawn kaga masha ni shang lawm ai lam yawng ngu na daram hta (Hkang mung hte Ne pyi Daw hta lai nna) hkan nang ai ni san htai lam hta n shang lawm ai hpe mu mada lu

ga ai. Dai majaw, htai ai lam ni hpe ka masting da ai madang gaw tsun shaga ai hte maren re ngu kam mai nga ai. Hkrum sup bawng ban lam hta ating anang shadut htai shangun ai lam n mu lu ai. Rai tim kaja ai lam gaw ip dan ra ai lam ni hpe makawp maga na matu san htai galaw ai shaloi, kaga ni n lawm na matu hpaji jaw ga ai.

- Hkang mungdaw hte mungdaw/ Gai wang nkau mi hta, ga san htai ai ni a matu kaga ni (htingbu (sh) lawk/kahtawng na masha kaba ni) htai garum ma ai hpe, Maram Masam ai ni mu mada ma ai. Yaw shada lam kaja hte htai garum tim, htai ai lam ni a madang a ntsa hkra machyi chye nga ai.

(B) Htai na matu ndang ai lam

- Htinggaw 99.6 % gaw sa du ga san san ai hpe sharawng shara hkap la let, ga san yawng hpe htai ya ai majaw, ga san htai ai madang gaw madang hpring daram re lam, Maram masam hpung a mu mada ma ai. Ndai lam gaw jahpan hta la ai lam awng dang na matu ahkyak dik ai lam rai nga ai.

(C) Htai ai mahtai ni hpe tak la ai lam

- Masa lam nkau mi hta, ga shadawn – Num & La, kun dingku masa (makam masham hte seng ai kum la ni noi da rai yang) kam sham ai makam, myu baw sang, nta hte seng ai lam ni a mahtai ni dan leng nga ai rai yang, jahpan hta ai ni gaw mahtai ni hpe tak la lu ai hpe mu lu ga ai. (Ga shadawn – Hkang mungdaw hte Kayin mungdaw). Dai zawn tak la ai lam gaw, jahpan ni hpe jashai mayu ai majaw n re ai sha, mahtai ni gaw shanhte a matu dan leng nga ai majaw re ai lam, maram masam hpung ni sawn la ma ai.
- Ga san law malawng hta, mahtai hpe tak la ai lam gaw, jahpan ni a ningja ntsa wa hkra ai lam, kachyi mi sha rai nga ai.

(D) Kumla Madun let ga san san ai lam

- Jahpan hta la ai ni law malawng gaw, ga san hkrang hta rawng ai ga hkum ni hte ga san san ai hpe maram masam la lu ga ai. Ga hkum ni hpe galai nna san ra wa yang, lachyum n shai hkra sadi nna san ma ai. Ga hkum ni hpe galai nna ga san san ai lam gaw, ga san hpe kahtap tsun dan ra ai shaloi grau chye na loi na matu yaw shada ai lam re ai hpe mu mada lu ga ai. Rai tim masa lam n kau mi hta, jahpan hta ai wa gaw, kumla madun let ga san san ai ladat hte bai kahtap san ai lam mu lu ga ai. Ga shadawn – nang Buddha makam kam sham ai wa re ai n rai i?, ga san htai ai wa amyu baw sang ngu ai hpe chye na na yak ai shaloi, Hkang n rai ni? ngu nna san ai lam ni rai nga ai.
- Ga san ni a lachyum galai shai ai lam n nga hkra sadi ai majaw, ga hkum ni hpe galai nna ga san san ai shaloi, ga san htai ai lam a madang ningja hpe hkra machyi shangun ai lam grai yawm ai hpe maram masam hpung ni mu lu ma ai.

(E) Ga san san ngut ai nta kaw na rai n pru wa shi yang ga san hkrang ni hpe jep yu ai lam

- Jahpan hta la ai ni hpe, ga san san ngut ai hpang nta kaw na rai n pru wa shi yang, ga san hkrang ni hpe jep yu na matu matsun da ga ai. Rai tim, ga san san ai lam ni a 38.5 % gaw dai zawn n galaw ai hpe mu lu ga ai. De a majaw byin wa mai ai lam lahkawng nga ai. Langai gaw, jahpan jep gaw jahpan hta ai wa hpe grau hkum tsup ai (sh) jaw ai jahpan hta la na matu dai n ta de bai sa shangun ai lam rai nna, manu dan ai aten ni alaga ma mat ai lam byin mai nga ai. Lahkawng ngu na hta, kalang ta bai n jep yu ai majaw jahpan hta wa, kalang ta bai ka byeng na (sh) jaw ai lam masat na ahkaw ahkang ni sum mat nga ai. N dai gaw, hta la lu ai jahpan ni a madang ningja hpe hkra machyi shangun mai nga ai.
- Dai zawn bai n jep yu ai lam ni gaw, Gaiwang kaba hte mungdaw ni hta n bung hkat ma ai. Pego Gaiwang hta matsun dat ai hte maren galaw ai lam 100 % rai nna, Nay Pyi Daw hta 9 % du hkra yawm ai hpe mu lu ai. Jahpan jep ni hte jahpan hta la ai ni gaw, lani mi na matu hta la ngut ai hpang, mare ninghtawn (sh) kahtawng ningchyawng rung ni hta bai jep yu ai lam galaw na re ngu maram masam hpung ni chye na da ai re.

Jahpan hta la ai nta kaw na pru wa tim mung, dai jahpan jep joi yu ai lam ni hku nna, ga san htai ai lam ni hte n jaw ai lam ni mu hkrup mai ai rai nna, hpang shani jahpan jep ni hte jahpan hta ai wa, dai nta de bai sa nna asan sha chye la lu hkra san la mai nga ai.

- Dai hta sha n ga, jahpan jep ni gaw, shani shagu jahpan hta ai ni hta la wa ai dinghku nta ni hta na yawm dik dinghku nta masum hpe (jahpan hta ai wa a atsam hta hkan nna grau mung law mai ai) lata la nna, san htai bai galaw na lit nga ai re. N dai madang ningja shagreng ai lam gaw, jahpan ni hpe hkrak tup hta la lu ai lam n nga yang, bai gram lajang lu na ahkaw ahkang lu la shangun nga ai.

(G) Mayak mang hkang nga ai ga san ni

- Yu maram masam hpung a madung hku mu mada ai lam langai gaw, hkum hkrang ra rawng gawng kya ai, bu htawt nga hkawm ai hte bungli bungsi ni hte seng ai, ga san n kau mi gaw, san ai wa hte htai ai wa yan a matu yak hkak lam byin shangun ai majaw, ahkyak da nna, myit yu ra ai , ngu ai lam rai nga ai. Yu maram masam hpung kawn sawn la ai gaw, mungdan law law kaw na, yup tung jahpan hta la ai lam hta, ndai ga san a matu, bung li yak hkak lam ni nga chye tim, jahpan jep joi ai atsang hta, myit maju jung ai lam ra ahkyak ai, ngu tsun ma ai. Dai majaw ga san ni gaw yak hkak mang hkang nga jang, dai lam hte seng nna, ga byan ai ni hku nna, shayawm (sh) jat tsun chye ai hpe yu gawn ra nga ga ai. Hti hkum shut chye ai lam hpe makawp maga na matu, htap htuk ai jahpan chyarang ka mazing ladat ni hpe jai lang mai nga ai.

10. Yahkaing Mungdaw Hta Yuptung Jahpan Hta La Ai Lam

•Yup tung jahpan hta la ai lam hpe Buddha makam kam sham ai ni malawng shanu nga ai, Yahkaing mungdaw dingda daw hta, atsawm hta la lu ai lam yu maram masam hpung ni mu mada ma ai.

- Rai tim, Islam makam kam sham ai ni nga ai shara nkau mi hta, masa lam shai ai hpe mu mada lu ai. Jahpan hta ai ni gaw garum la ai ni hte, Pya da, hpyen dap, shim lam hpung ni hte hpung hku hkawm sa ma ai. Ndai lam gaw ga san htai ai ni a matu ip da ra ai lam hpe, hkan shadik lu ai lam madang, yawm shangun nga ai.
- Yu maram masam ai ni a sumtang hta, ga san hpe htai na ningdang ai htinggaw langai mung n nga ai lam chye lu ga ai. Rai tim, dai Islam makam kam sham ai myu bawng sang ni a lapran, mabyin masa lam 3 byin ai hpe mu lu ga ai. Numbat langai hku nna, jahpan hta ai wa hku nna, amyu baw sang mying hpe shawng san ai lam re. La ma htai ai wa hku nna tinang hkum hpe Rohingya ngu htai jang, jahpan hta ai wa pru mat wa ai lam re. Mabyin lahkawng gaw, san htai galaw ai lam hte seng ai ga san (numbat 8) de du wa ai re. La ma htai ai wa gaw, tinang hkum tinang 'Rohinja' ngu htai jang, san htai galaw ai lam jahkring kau ma ai. Masum ngu na mabyin masa gaw, jahpan hta ai wa gaw, myu baw sang hte seng ai ga san n san ai sha, lai kau da nna, kaga ga san ni hpe sha san ai lam rai nga ai.
- Yu maram masam hpung gaw, Yahkaing mung a ding dung daw hta yuptung jahpan hta ai lam n awng dang ai hpe sang lang na ladat langai hpe, sawk tam ra ai lam, lak san tang madun da ga ai.

